

Bölüm 6

PANDEMİNİN BANKACILIK SEKTÖRÜNDE İSTİHDAMA ETKİSİ

Serkan DEMİREL¹

GİRİŞ

Covid-19 salgını ilk olarak Aralık 2019'da Çin'in Vuhan kentinde başlamıştır. Salgın dünyayı etkisi altına alarak Mart 2020'de ciddi bir ekonomik krize neden olmuştur. Virüs salgını erken aşamada Asya ülkelerine yayılırken kısa sürede Avrupa'yı ve diğer ülkeleri de etkisi altına almıştır. Yakın tarihte dünya ekonomisi ilk kez böylesine evrensel, yüksek etkili bir sağlık kriziyle karşı karşıya kalmıştır. Bu anlamda virüsün yakın temas yoluyla bulaşma riskinin yüksek olması, alınan aşırı önlemlerin kapsamını genişletmiştir. Çalışan ve müşteri ilişkilerinin yüksek olduğu sektörlerde kısıtlamalar getirilmiş veya faaliyetlerin tamamen durdurulmasına yönelik tedbirler alınmıştır. Öyle ki; salgının güçlü ilk dalgasının yaşandığı Mart-Haziran 2020 arasındaki dönemde sanayi ve hizmet sektörü faaliyetleri tamamen durma noktasına gelmiştir.

Diğer yandan gıda üretimi sektörü dışında birçok sektör faaliyetlerini durdurmuş veya optimum kapasitenin altında faaliyetlerine devam etmiştir. Bu süreçte otomotiv, inşaat, otel ve konaklama, içecek ve bankacılık sektörleri krizden en fazla etkilenen sektörler arasında yer almıştır. Bankacılık sektöründe ileri teknolojiler kullanılsa da müşterilerle birebir kişisel ilişkiler geliştirmeye dayalı bir sektördür.

Günümüzde bankalar ulusal ve uluslararası kapsamda ekonomik ve ticari faaliyetlerde etkin bir rol oynamaktadır. Toplumun neredeyse tamamını kapsayan çok farklı seçenekler ile müşterilerine hizmet veren bankalar (İbiş Çatıkkaş & Çoban Çelikdemir, 2018) finansal sistem içerisinde fon transferine aracılık eden en önemli kurumların başında gelmektedir (Arabacı & Yücel, 2020). Türk bankacılık sektörünün genel yapısı ve özellikleri dikkate alındığında, Türkiye'de finansal aracı olarak bankaların diğer aracı kurumlara oranla daha etkin ko-

¹ Dr Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman PR, sdemirel@gelisim.edu.tr

numda olduğu söylenebilir. Bu bakımdan bankacılık sektörü Türk finansal sistemini oluşturan temel elemanlardan birisidir (Ayaydın, 2015).

Bankalar kâr elde etme ana amaçları bakımından diğer ticari işletmelerle benzeşmekle birlikte, nakdi ve gayri nakdi krediler yoluyla sağladıkları finansman açısından reel sektör üzerinde yadsınamaz ve büyük ölçekli etkileri ile ekonomi içerisinde ayrı bir role sahiptirler (Yılmaz, 2019). Ekonomide kilit bir noktada yer alan bankalar her koşulda faaliyetlerini kesintisiz olarak sürdürmek zorundadır (Ersoy & ark., 2020). Dolayısıyla bankalar faaliyetlerini sürdürebilmek için pandemi döneminde kapsamlı önlemler almışlardır. Merkez ve bölge müdürlüklerinde uzaktan çalışma sistemlerine geçilirken, şubeler de dönüşümlü olarak çalışılmaya başlanmış, böylece ofislerdeki çalışan sayısını azaltarak virüsün bulaşma riskini ortadan kaldırmayı amaçlamışlardır. Alınan tedbirler sonucunda şubelerde uzayan bekleme süreleri ve virüs bulaşma riski müşterilerin şube dışı kanallara yönelmesine neden olmuştur.

Pandemi sürecinde virüsün bulaşma riskini önlemek amacıyla uzaktan çalışma modeli yeni bir iş modeli haline gelmiştir (Serinikli, 2021). Üretim faaliyetlerinin devam etmesi, iktisadi yapıların zarara uğramaması ve global ekonominin sağlıklı şekilde sürdürülebilmesi için çalışma koşulları da pandemi sürecine adapte edilmiş, sürdürülmesi mümkün olan sektör ve iş kolları uzaktan çalışma yöntemini benimsemişlerdir (Koparan & Berkalp, 2020). Özellikle, bilgi ve iletişim teknolojilerini yoğun bir şekilde kullanan işletmelerde uzaktan çalışma modeli daha etkin kullanılmaktadır (Serinikli, 2021). Uzaktan çalışma yöntemi, bankacılık, sigortacılık, bilgisayar programcılığı, eğitim gibi alanlarda faaliyet gösteren ve uygun çalışma imkanlarına sahip işletmelerce etkili bir şekilde uygulanabilmektedir (Akca & Tepe Küçüköğlü, 2020).

Diğer yandan bankacılık sektörü açısından, bankalarda çalışan personel sayısı, bankaya gelen müşteri sayısı gibi iş yerinde kalabalığı arttıran ve bir metre mesafeyi korumayı zorlaştıran faktörler sonucunda, bankalarda Covid-19'a maruz kalma riskinin DSÖ tarafından yapılan risk sınıflandırma çerçevesinde orta risk grubuna uygun geldiği düşünülmektedir. Buna uygun olarak iş yeri kalabalığını azaltacak önlemler ön plana çıkmaktadır. Bunun için DSÖ tarafından esnek çalışma, ekipleri bölme ve uzaktan çalışmanın uygulanması ve geliştirilmesi önerilmiştir (WHO, 2020).

Tüm bu değişiklikler bankalar ve müşteriler arasında yeni bir dönemi başlatmıştır. Bankacılık sektörü teknolojiyi ağırlıklı kullanan ve bu anlamda kalifiye personele sahip sektörlerden birisidir. Bu sektörde müşteriler ile ilişkiler yüz yüze olduğu gibi, farklı uygulamalar ile de (dijital bankacılık hizmetleri)

bankacılık hizmetleri verilebilmektedir. Müşteriler şube aracılığı ile işlemlerini yapmakta ve müşteri ile çalışan bu fiziki ortamda karşı karşıya gelmektedir. Ancak pandemi döneminde temas ve bulaş riskinin yüksek olması ve alınan diğer önlemler kapsamında bu durum risk arz etmiştir. Dolayısıyla müşteriler daha çok dijital bankacılık işlemlerine yönelmişlerdir. Bu durum ise bankacılık sektöründe istihdam oranının düşmesine neden olmuştur. Diğer yandan sektörün uzaktan ve esnek çalışma şeklini devre koyması da istihdamı olumsuz yönde etkilemiş ve gelecekte de etkilemesi beklenmektedir (Balcı & Çetin, 2020).

Bu çalışma, pandeminin Türk bankacılık sektörünün istihdam yapısını nasıl etkilediğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla araştırmamızda, yaşanan pandemi sonucunda bankacılık sektöründe istihdam üzerinde meydana gelebilecek değişimler ele alınmış, konuyla ilgili literatür değerlendirilmiş ve bankacılık sektöründe pandeminin istihdam üzerindeki etkisi verilerden hareketle analiz edilmiştir.

PANDEMİ DÖNEMİNDE BANKACILIK SEKTÖRÜ İSTİHDAM VERİLERİ

Yukarıda da ifade edildiği gibi bankacılık sektörü hem teknoloji yoğun hem de kalifiye personele en çok sahip olan sektördür. Aşağıdaki tabloda 2020 yılının sonu itibarıyla faaliyette olan bankaların çalışan sayıları verilmiştir (TBB, 2021; BDDK, 2021).

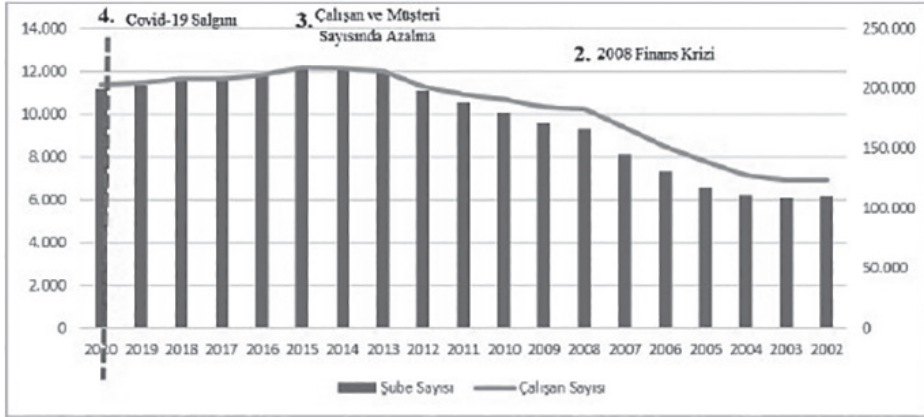
Tablo 1. Banka, Şube ve Çalışan Sayıları (2020 Aralık)

	Banka say.	Şube say.	Yüzde dağ.	Çalışan say.	Yüzde dağ.
Sektör Toplamı	54	11.198	100%	203.462	100%
Mevduat Bankaları	34	9.879	88%	181.489	89,20%
Kamu Sermayeli Bankalar	3	3.701	33%	67.523	30,23%
TrvlSF Devredilen Bankalar	1	1	0%	218	0,11%
Yabancı Sermayeli Bankalar	21	2.533	26%	52.156	25,63%
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	14	64	1%	5.124	2,52%
Katılım Bankaları	6	1.255	11%	16.349	8,28%

Yukarıdaki tabloya göre bu sektörde 2020 yılı itibarıyla toplam 54 banka faaliyette göstermiştir. Bu bankaların 34'ü mevduat, 3'ü kamu sermayeli bankalar, 1'i TMSF devredilen bankalar, 21'i yabancı sermayeli bankalar, 14'ü kalkınma ve yatırım bankaları ve 6'sı katılım bankalarıdır. İstihdamın en yüksek olduğu banka türü sırasıyla mevduat bankaları, kamu sermayeli bankalar ve yabancı sermayeli bankalardır.

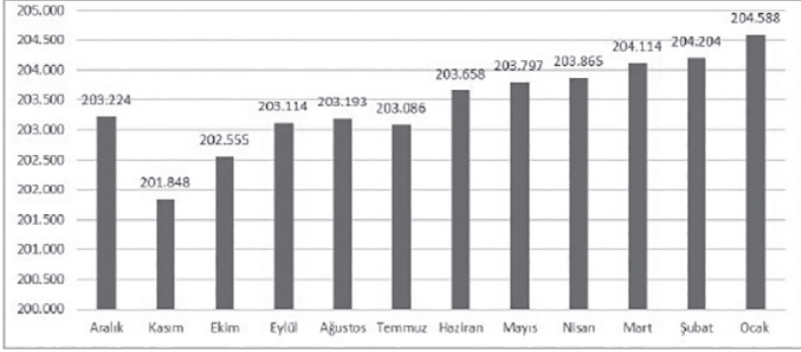
Salgın döneminde sektörde şubeler hizmet sağlama noktasında etkinliğini korumakla birlikte yukarıda da ifade edildiği gibi şube dışı bankacılık uygulamalarının kullanım oranı da bu dönemde alınan tedbirler kapsamında artmıştır. Kullanılan bu hizmetlerde en önemli özellik yüksek teknolojik alt yapıya sahip olmasıdır. Bu durum elbette ki sektörün pandemi sürecinden etkilenmemesi açısından oldukça önemlidir ancak çalışanların istihdamı açısından negatif etki yaratmaktadır. Bu süreçte bankalar verimli olmayan şubeleri kapatma ve çalışan sayılarında azaltma yoluna gitmişlerdir.

Dolayısıyla pandemi ve bu dönemde alınan tedbirler sektörde istihdamın boyutunu önemli ölçüde değiştirmiştir. Aşağıdaki şekilde bu durumun seyri verilmiştir (TBB, 2021).

Şekil 1. Pandemi döneminde çalışan ve şube sayısının değişimi

Salgın döneminde banka çalışan sayıları aşağıdaki şekilde verilmiştir. Şekil 2'de görüldüğü üzere çalışan sayısı 2020 yılında özellikle Kasım ayında ciddi bir düşüş yaşamıştır (TBB, 2021).

Şekil 2. Pandemi dönemi (2020) bankaların çalışan sayıları

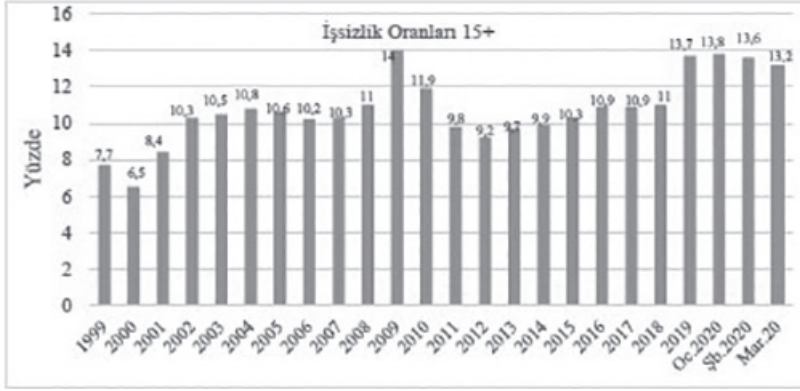
Pandeminin Türkiye ekonomisinde istihdama etkisi ile ilgili veriler ise aşağıdaki şekillerde ifade edilmiştir.

Şekil 3'te ifade edildiği gibi Türkiye ekonomisinde Ocak 2018'de 28 milyon 29 bin olan mevsim etkisinden arındırılmamış istihdam, 2018 Ağustos ayında 29 milyon 318'e yükselmiştir. Bu tarihten Şubat 2019'a kadar azalış gösteren istihdam sayısı Şubat 2019'da artış, Temmuz 2019'dan sonra ise azalmaya başlamıştır. 2020 Ocak ayında istihdam rakamları Ağustos 2018 itibarıyla 2 milyon 52 bin azalarak 27 milyon 266 bine gerilemiştir. Mart 2020'de istihdam edilenlerin sayısı 26 milyon 133 bine, istihdam oranı ise yüzde 42 ile 2018 krizinden bu yana en düşük rakamlara düşmüştür. İstihdam edilenlerin %16,4'ü tarım, %21,1'i sanayi, %4,9'u inşaat, %57,6'sı ise hizmet sektöründe yer almaktadır. Türkiye'de işgücüne katılım oranı %50-54 aralığındadır (TUİK, 2021).

Şekil 3. Türkiye ekonomisinde istihdam rakamları, (2018-2020, %)

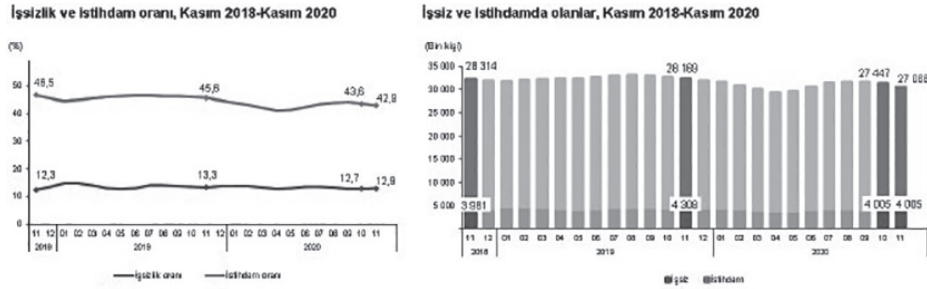
Yukarıdaki Şekilde görüldüğü gibi, 2020 yılının ilk çeyreğinde pandeminin sonucu olarak sektörde istihdam oranlarında ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Aralık 2019'da 27.658 bin olan çalışan sayısı, 2020 Ocak 27.266 bin, 2020 Şubat 26.753 bin, 2020 Mart 26.133 bin şeklinde düşüşe geçmiştir. Diğer yandan 2018 yılının ilk çeyreğine göre fark oldukça yüksektir (TUİK, 2021).

Şekil 4. Türkiye ekonomisinde işsizlik oranları (1999-2020, %)

Yukarıdaki Şekil 4'te Türkiye'de 1999- 2020 arası işsizlik oranları verilmiştir. Şekilde görüldüğü gibi 2009 yılı haricinde en yüksek işsizlik oranları 2019 ve 2020 yıllarında gerçekleşmiştir. Bu yükselişte pandeminin direkt etkili olduğu düşünülmektedir.

Aşağıdaki Şekilde de pandemi döneminde istihdam ve işsizlik oranları ve değişimleri verilmiştir. Pandemi öncesine göre istihdam düşerken işsizlik oranlarının yükselmesi dikkat çekicidir. Pandeminin etkisini bu şekilde de görmek mümkündür (TUİK, 2021).

Şekil 5. Pandemi döneminde Türkiye'de işsizlik ve istihdam oranı (%)

LİTERATÜR TARAMASI

Bu kısımda bankacılık sektörü istihdam yapısı ve pandeminin bankacılık sektöründe istihdam üzerindeki etkisinin incelenmesi ile ilgili literatürde yer alan başlıca çalışmalara değinilmiştir. Konu ile ilgili literatür taraması aşağıda verilmiştir.

Adıgüzel (2019) çalışmasında pandeminin Türkiye ekonomisine etkilerini araştırmıştır. Araştırma bulguları, Covid-19 krizinin Türkiye ekonomisinde; üretim, istihdam, kişi ve işletme gelirleri, ihracat, cari açık, bütçe açığı ve merkezi yönetim toplam borç yükünü pandeminin süresine bağlı olarak negatif etkileyerek durgunluğa neden olduğu şeklindedir.

Konu ile ilgili yapılan araştırmalardan Balcı & Çetin (2019) çalışmalarında Covid-19 pandemi sürecinin Türkiye’de istihdama etkilerini araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre pandemi süreci istihdamı olumsuz yönde etkilemiştir.

Konu ile ilgili bir diğer araştırma Tuna (2021) tarafından yapılmıştır. Yazar, bu çalışmada pandeminin bankacılık sektörü istihdamı üzerine etkilerini araştırmıştır. Çalışma sonuçları; pandeminin banka istihdamı üzerinde azalmaya neden olduğu yönündedir.

Koç & ark., (2021) çalışmalarında Covid-19 sürecinin Türk bankacılık üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde araştırmışlardır. Çalışma sonuçlarından bir tanesi de özellikle bu süreçte kadın istihdamının azaldığı yönündedir.

Çakan (2021) çalışmasında Pandeminin Türk bankacılık sektörüne etkilerini araştırmıştır. Araştırmanın bulgularından bir tanesi de istihdam ile ilgilidir. Çalışmaya göre, 2020 Aralık ayında 2019 yılına göre personel sayısı 1.398 kişi azalmıştır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Veri Seti

Çalışmada Covid-19 pandemisinin bankacılık sektöründe istihdama etkisi incelenmiştir. Bu amaçla TBB’den elde edilen bankacılık sektöründe istihdama ilişkin veriler kullanılmıştır. Verilerin tarih aralığı pandemi öncesi ve sonrası olmak üzere 2018-2021’dir.

Çalışmada kullanılan verilere ilişkin bilgiler şu şekildedir:

- 2018 eylül- aralık bankacılık sektörü istihdam verileri.
- 2019 mart- haziran- eylül- aralık bankacılık sektörü istihdam verileri.
- 2020 mart- haziran- eylül- aralık bankacılık sektörü istihdam verileri.
- 2021 mart- haziran bankacılık sektörü istihdam verileri.

Çalışmada Türkiye Bankalar Birliği tarafından sunulan internet bankacılığı bankalarının toplam personel sayısı değişkenleri kullanılmıştır. Söz konusu değişkenlere ait veriler yukarıda da ifade edildiği gibi 2018-2021 yılları arasında üç aylık (Mart-Haziran-Eylül-Aralık) zaman serilerden oluşmaktadır. Çalışmaya pandemi öncesi 6 dönem, pandemi sonrası 6 dönem olmak üzere 12 dönem dahil edilmiştir. Türkiye bankalar Birliğinden alınan veriler tek tabloda düzenlenmiştir. Bu veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Model

Çalışmada istatistiksel model kullanılmıştır. Araştırma verileri SPSS 20 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler tablolar şeklinde düzenlenmiş, değişim yüzde olarak ifade edilmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca araştırmada analiz edilen bankacılık sektörü istihdam verilerinin pandemi öncesinde ve sonrasında ortalamaların istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklı olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir.

Bu kapsamda çalışmanın hipotezleri şu şekildedir:

H1: Kamu sermayeli bankalarının çalışan sayıları pandemi öncesi ve sonrasında farklılık göstermektedir.

H2: Özel sermayeli bankalarının çalışan sayıları pandemi öncesi ve sonrasında farklılık göstermektedir.

H3: Tas. Mevd. Sig. Fon. Devr. Bankalarının çalışan sayıları pandemi öncesi ve sonrasında farklılık göstermektedir.

H4: Yabancı sermayeli bankalarının çalışan sayıları pandemi öncesi ve sonrasında farklılık göstermektedir.

H5: Kalkınma ve yatırım bankalarının çalışan sayıları pandemi öncesi ve sonrasında farklılık göstermektedir.

H6: Bankacılık sektörü toplam çalışan sayıları pandemi öncesi ve sonrasında farklılık göstermektedir.

BULGULAR

Bu bölümde Covid-19 Pandemisinin başladığı 2018-2019 yılları ve sonraki dönem 2020-2021 yılları istihdam ile ilgili verilere ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Pandemi öncesi ve sonrası istihdam verilerindeki değişim aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

	Pandemi Öncesi										Pandemi Sonrası				
	2018 Eylül	2018 Aralık	2019 Mart	2019 Haziran	2019 Eylül	2019 Aralık	2020 Mart	2020 Haziran	2020 Eylül	2020 Aralık	2021 Mart	2021 Haziran			
Kamu Sermayeli Ban.	59.896	60.365	60.081	60.086	59.896	60.365	60.208	60.020	60.106	61.592	61.452	61.268			
Özel Sermayeli Bankalar	69.725	69.071	71.101	70.531	69.725	69.071	68.637	68.449	68.015	67.523	67.341	66.792			
Tas. Mevd.	220	223	221	223	220	223	223	221	217	218	245	245			
Sig. Fon. Devr. Bankalar	54.483	54.000	54.178	54.344	54.483	54.000	53.926	53.641	53.149	52.155	51.851	51.714			
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	5.183	5.178	5327	5.309	5.183	5.178	5.170	5.157	5.167	5.124	5.092	5.096			
Sektör Toplam	189.507	188.837	190.908	190.493	189.507	188.837	188.164	187.490	186.654	186.612	185.981	185.115			

Tablo 3. Pandemi Öncesi ve İstihdam Verilerindeki Değişimi

Banka türü	Dönem		Çalışan sayısı	Değişim %
	Pandemi öncesi (2018-2021)	Pandemi sonrası (2020-2021)		
Kamu sermayeli bankaların çalışan sayıları	Pandemi Öncesi		60.114	% 1,09
	Pandemi Sonrası		60.774	
Özel sermayeli bankaların çalışan sayıları	Pandemi Öncesi		69.870	-% 3,06
	Pandemi Sonrası		67.792	
Tas.Mevd.Sig. Fon.Devr. Bankaların çalışan sayıları	Pandemi Öncesi		221	% 2,85
	Pandemi Sonrası		228	
Yabancı sermayeli bankaların çalışan sayıları	Pandemi Öncesi		54.248	-%2,86
	Pandemi Sonrası		52.739	
Kalkınma ve yatırım bankalarını çalışan sayıları	Pandemi Öncesi		5.226	-%1,79
	Pandemi Sonrası		5.134	
Bankacılık sektörü toplam çalışan sayıları	Pandemi Öncesi		189.681	-%1,61
	Pandemi Sonrası		186.669	

Tablo 3'te yapılan analiz sonucuna göre, kamu sermayeli bankaların çalışan sayısı %1.09 artış, özel sermayeli bankaların %3.06 azalış, Tas.Mevd.Sig. Fon. Devr. Bankaların %2,85 artış, yabancı sermayeli bankaların %2,86 azalış, kalkınma ve yatırım bankalarının %1,79 azalış sektör toplamının %1,61 azalış göstermektedir.

Tablo 4. Kamu Sermayeli Bankaların Çalışan Sayılarının Pandemi Öncesi ve Sonrası Farklılık Analizi

		Ortalama	Standart Sapma	t	p
Kamu sermayeli bankaların çalışan sayıları	Pandemi Öncesi	60.114	211,14868	697,38	,000
	Pandemi Sonrası	60.774	735,92654		

** Not: %95 Güven aralığında 0,05 Anlamlılık Düzeyi : p<0,05

Tablo 4'te pandemi öncesi ve sonrası için kamu sermayeli bankalarının çalışan sayılarına ait t testi sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre pandemi öncesi ve sonrası kamu sermayeli bankalarının çalışan sayıları %5 istatistiksel anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir. Bu sonuçlara göre kamu sermayeli bankaların çalışan sayısının pandemi öncesi döneme göre arttığı gözlemlenmektedir.

Tablo 5. Özel Sermayeli Bankaların Çalışan Sayılarının Pandemi Öncesi ve Sonrası Farklılık Analizi

		Ortalama	Standart Sapma	t	p
Özel sermayeli bankalarının çalışan sayıları	Pandemi Öncesi	69.870	808,84255	211,60	,000
	Pandemi Sonrası	67.792	703,01648		

** Not: %95 Güven aralığında 0,05 Anlamlılık Düzeyi : $p < 0,05$

Tablo 5'te pandemi öncesi ve sonrası için özel sermayeli bankalarının çalışan sayılarına ait t testi sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre pandemi öncesi ve sonrası özel sermayeli bankalarının çalışan sayıları %5 istatistiksel anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir. Bu sonuçlara göre özel sermayeli bankalarının çalışan sayısının pandemi öncesi döneme göre azaldığı gözlemlenmektedir.

Tablo 6. Tas. Mevd. Sig. Fon. Devr. Bankaların Çalışan Sayılarının Pandemi Öncesi ve Sonrası Farklılık Analizi

		Ortalama	Standart Sapma	t	p
Tas.Mevd. Sig. Fon.Devr. Bankalarının çalışan sayıları	Pandemi Öncesi	221	1,50555	360,65	,000
	Pandemi Sonrası	228	13,21237		

** Not: %95 Güven aralığında 0,05 Anlamlılık Düzeyi : $p < 0,05$

Tablo 6'da pandemi öncesi ve sonrası için Tas.Mevd.Sig. Fon.Devr bankalarının çalışan sayılarına ait t testi sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre pandemi öncesi ve sonrası Tas.Mevd.Sig. Fon.Devr bankalarının çalışan sayıları %5 istatistiksel anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir. Bu sonuçlara göre Tas.Mevd.Sig. Fon.Devr bankalarının çalışan sayısının pandemi öncesi döneme göre arttığı gözlemlenmektedir.

Tablo 7. Yabancı Sermayeli Bankalarının Çalışan Sayılarının Pandemi Öncesi ve Sonrası Farklılık Analizi

		Ortalama	Standart Sapma	t	p
Yabancı sermayeli bankalarının çalışan sayıları	Pandemi Öncesi	54.248	222,51921	597,16	,000
	Pandemi Sonrası	52.739	956,12733		

** Not: %95 Güven aralığında 0,05 Anlamlılık Düzeyi : $p < 0,05$

Tablo 7'de pandemi öncesi ve sonrası için yabancı sermayeli bankalarının çalışan sayılarına ait t testi sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre pandemi öncesi ve sonrası yabancı sermayeli bankalarının çalışan sayıları %5 istatistiksel anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir. Bu sonuçlara göre yabancı sermayeli bankalarının çalışan sayısının pandemi öncesi döneme göre arttığı gözlemlenmektedir.

Tablo 8. Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Çalışan Sayılarının Pandemi Öncesi ve Sonrası Farklılık Analizi

		Ortalama	Standart Sapma	t	p
Kalkınma ve yatırım bankalarının çalışan sayıları	Pandemi Öncesi	5.226	71,26757	179,63	,000
	Pandemi Sonrası	5.134	35,27416		

** Not: %95 Güven aralığında 0,05 Anlamlılık Düzeyi : $p < 0,05$

Tablo 8'de pandemi öncesi ve sonrası için kalkınma ve yatırım bankalarının çalışan sayılarına ait t testi sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre pandemi öncesi ve sonrası kalkınma ve yatırım bankalarının çalışan sayı-

ları %5 istatistiksel anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir. Bu sonuçlara göre kalkınma ve yatırım bankalarının çalışan sayısının pandemi öncesi döneme göre azaldığı gözlemlenmektedir.

Tablo 9. Bankacılık Sektörü Çalışan Sayılarının Pandemi Öncesi ve Sonrası Farklılık Analizi

		Ortalama	Standart Sapma	t	p
Bankacılık sektörü toplam çalışan sayıları	Pandemi Öncesi	189.681	854,41155	543,79	,000
	Pandemi Sonrası	186.669	1077,10718		

** Not: %95 Güven aralığında 0,05 Anlamlılık Düzeyi: $p < 0,05$

Tablo 9’da pandemi öncesi ve sonrası için bankacılık sektörünün çalışan sayılarına ait t testi sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre pandemi öncesi ve sonrası bankacılık sektörünün çalışan sayıları %5 istatistiksel anlamlılık düzeyinde farklılık göstermektedir. Bu sonuçlara göre bankacılık sektörünün çalışan sayısının pandemi öncesi döneme göre azaldığı gözlemlenmektedir.

SONUÇ

COVID-19 salgını, günümüz dünyasında karşımıza çıkan karşılaştırılmayacak derecede büyük olan küresel bir sağlık krizi olarak kabul edilebilmektedir. Bununla birlikte tüm dünyada ekonomik durgunluğu tetiklemesi, insan sağlığına, işine ve refah düzeyine zarar vermesi salgının boyutunu ortaya koymaktadır.

Covid -19 salgını ülkeleri Türkiye ve dünya ekonomisinde tüm kamu ve özel sektör bazında üretim, gelir, ihracat, cari açık gibi pek çok alanda etkilediği gibi istihdam alanında da ciddi anlamda etkilemiştir. Etkilenen bu sektörlerden bir tanesi de bankacılık sektörüdür.

Sektör pandemi dönemine en hızlı ayak uyduran sektörlerden birisi olmakla beraber pandeminin olumsuz etkilerininide yaşamıştır. Bu dönemde özellikle dijital bankacılık işlemlerindeki artış beraberinde şubesiz bankacılık işlemlerinin artmasına ve dolayısıyla sektörde istihdamın azalmasına neden olmuştur denilebilir.

Bu çalışmada pandemi döneminden önce ve sonraki toplam 12 dönem (3'er aylık) dikkate alınmış ve incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

- Kamu sermayeli bankalar ve Tas.Mevd.Sig. Fon.Devr. Bankalarının çalışan sayılarında artış görülürken, özel sermayeli bankalar, yabancı sermayeli bankalar ve kalkınma ve yatırım bankaları çalışanlarında azalma yaşanmıştır. Sektör genelinde istihdam oranı %1,16 oranında azalmıştır.
- Kamu sermayeli bankaların çalışan sayılarında pandemi öncesi ve sonrasında farklılık artış yönünde tespit edilmiştir.
- Özel sermayeli bankaların çalışan sayılarında pandemi öncesi ve sonrasında farklılık azalış yönünde tespit edilmiştir
- Tas.Mevd.Sig. Fon.Devr. Bankaların çalışan sayılarında pandemi öncesi ve sonrasında farklılık artış yönünde tespit edilmiştir.
- Yabancı sermayeli bankaların çalışan sayılarında pandemi öncesi ve sonrasında farklılık artış yönünde tespit edilmiştir.
- Kalkınma ve yatırım bankalarının çalışan sayıları pandemi öncesi ve sonrasında farklılık azalış yönünde tespit edilmiştir

Bankacılık sektörü toplam çalışan sayılarında pandemi öncesi ve sonrasında farklılık azalış yönünde tespit edilmiştir

Bu sonuçlar sektörde pandemiden dolayı istihdam anlamında bir daralma yaşandığını göstermektedir. Sonuç olarak Covid-19 salgını küresel anlamda tüm dünyayı toplumsal ve ekonomik anlamda etkilemiştir. Bankacılık sektörü de etkilenen sektörler içerisinde yer almış ancak hızlı adaptasyon sağlamıştır. Alt yapılarının sağlam olması ve son dönemlerde dijitalleşmeye verdikleri önem bu dönemin olumsuz etkilerini eş zamanlı olarak kontrol etmelerini sağlamıştır. Ancak istihdam anlamında pandeminin zararlı etkilerinden bahsetmek mümkündür. Bu etki gelecek dönemlerde de kendini hissettirecek yönde olacaktır.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, M. (2020). Covid-19 Pandemisinin Türkiye Ekonomisine Etkilerinin Makroekonomik Analizi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 191-221.
- Akça, M., & Tepe Küçükoglu, M. (2020). COVID-19 ve İş Yaşamına Etkileri: Evden Çalışma. *Uluslararası Yönetim Eğitim ve Ekonomik Perspektifler Dergisi*, 8(1), 71-81.
- Arabacı, H. & Yücel, D. (2020). COVID-19 Pandemisinin Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Etkisi. *Social Sciences Research Journal*, 9(3), 196-208
- Ayaydın, H. (2015). Türk Bankacılık Sektöründe Risk Yönetimi Üzerine Teorik bir Bakış, S. Durmuş, H. Ayaydın (Ed.), *Bankacılık sistemi: finansal araçlar, riskler ve krizler içinde* (59-80 ss), Bursa: Ekin.
- Balci, Y., & Çetin, G. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinin Türkiye’de İstihdama Etkileri ve Kamu Açısından Alınması Gereken Tedbirler” *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 40-58.
- BDDK, (15.12 2021 tarihinde www.bddk.org.tr adresinden ulaşılmıştır).
- Çakan, C.D. (2021). Covid-19’un Türk Bankacılık Sektörüne Etkisi, Münyas. *Verilerle pandemi sürecinde Türkiye*, 215-240.
- Ersoy H., Gürbüz, A. & Erdoğan M. (2020). Covid-19’un bankacılık ve finans sektörü üzerine etkileri, alınabilecek önlemler”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı*, (19)37, 146-173.
- İbiş, C., Çatıkkaş, Ö. & Çoban Çelikdemir, N. (2018). *Banka Muhasebesi: İlkeler ve Uygulamalar*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği
- Koparan, E. & Bekalp, B. (2020). İzolasyon Sürecinde İletişim ve Üretim Süreçleri: Kadınların Home Office Dolayımı Mesai ve İş Yükü Dönüşümü. *Moment Dergi*, 7(2),149
- Koç, P., Şahpaz, K. İ., Kalaycı, R., & İnce, T. (2021). *Covid-19 Salgınının Türk Bankacılık Sektörü Üzerindeki Etkilerinin Analizi*, Ankara: İksad Yayınevi.
- Serinikli, N. (2021). Covid-19 Salgın Sürecinde Örgütsel Değişim: Uzaktan/ Evden Çalışma Modeli. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 277-288.
- Tuna, K. (2021). Covid-19 Pandemisinin Türkiye’de Bankacılık Sektörü İstihdamı Üzerine Etkileri. *İstanbul İktisat Dergisi*, 71(1), 191-230.
- Türkiye Bankalar Birliği (TBB), *Banka, Çalışan ve Şube Bilgileri*, (15.12 2021 tarihinde www.tbb.org.tr adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2021. (10.01.2022 tarihinde <https://www.tuik.gov.tr> adresinden ulaşılmıştır).
- Yılmaz E.G. (2019). The Financial and Non-financial Contribution Of Banking Sector On Foreign Trade Of Countries: Cointegration Analysis And Teb Business Case. *Journal of Business Economics and Finance*. 8(4), 247-258.
- World Health Organization. (2020). Considerations for publica health and social measures in the workplace in the context of COVID-19: Annex to Considerations in

adjusting public health and social measures in the context of COVID-19. (15.12 2021 tarihinde https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/33050/WHO-2019-nCoV_Adjusting_PH_measures-Workplaces-2020.1_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y adresinden ulaşılmıştır).